

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

Sempre és un plaer tornar als clàssics. Quaderns Crema ha recuperat *L'escultura catalana*, d'Alexandre Cirici Pellicer, un llibre de fa 60 anys. L'única pega, esclar, és que s'acaba amb Subirachs. Encara que no us interessi especialment l'escultura, aquest breu assaig panoràmic us il·luminarà. Cirici Pellicer és un mestre: sintètic, lúcid, suggeridor, erudit, detallista.

L'inici ja és prometedor: "L'escultura és un diàleg entre l'home i la matèria. L'home és essencialment el factor adaptable, que converteix la facultat d'adaptació en intel·ligència. La matèria és la circumstància que posa en joc aquesta facultat". I encara en la introducció, després de dir-nos que als Països Catalans no hem tingut el luxe de l'or i una mica però poc el del marbre, ens situa com una cultura lítica –sobretot de pedra calcària– i com una gent que toca de peus a terra, treballant la matèria sense separar cap art de l'arquitectura i els oficis: "Així el cistell, el tupí, la cleda o la barca, que són arquitectura per dins, són escultura per fora". I també són escultura els pessebres, els gegants i els nans i els dracs, les fal·les valencianes – "monumentalisme barroc" – i els castellers.

Abans de començar amb l'Eivissa púnica, una prèvia: "L'escultura és com una espècie vivent que, partint d'Egipte, de Mesopotàmia i de Mohenjo-daro, s'estengué pel món neolític". Després ja venen els ibers i tot seguit la influència grecoromana. Només un apunt: "La plàstica

Ni or ni marbre: la Catalunya lítica de Cirici Pellicer

RUTH MARIGOT

PER ALS QUE NO US INTERESSI L'ESCULTURA, EL LLIBRE DE CIRICI TAMBÉ ÉS UNA JOIA

dels romans té la seva arrel més íntima en el rústic realisme itàlic exigint per als retrats ancestrals llatins. S'hi sobreposen la forta energia expressiva, màgica, de la plàstica etrusca, i més tard l'esteticisme somàtic dels grecs".

Fem un gran salt i ens situem a la Catalunya de l'any 1000, al moment

inicial de la independència, quan el país pirinenc esdevé cruïlla de tres cultures: la dels califes –Còrdova era la ciutat més gran d'Europa després de Constantinoble–, la llombarda –dominada pel puixant orde benedictí– i la de l'imperi franc –amb l'art cèltic dels monjos irlandesos–. Als capitells del monestir de Sant Benet de Bages s'hi pot trobar aquesta barreja d'influències. Tot plegat qualla en el Romànic, una escultura entesa com un signe superior, no com una representació del món real. El Romànic dona molt de si, i després el Gòtic, amb els retaules de pedra: "La Catalunya pirinenca, país lític que havia donat a l'Europa romànica la basílica amb coberta de pedra, va crear aquesta altra traducció pedrissa d'un treball que és propi, a tot arreu, de l'orfebreria, l'eborària i la talla de fusta".

Accelerem i acabem. Amb el pas dels segles, de la mà del desvetllament burgès, amb les influències italiana i francesa, i després també holandesa i anglesa, l'escultura catalana evoluciona fins al Classicisme, després el Barroc, el Neoclassicisme i el Romanticisme abans d'arribar al fantàstic triplet de Modernisme, Noucentisme i avantguardes: Gaudí, Llimona, Maillol, Hugué, Clarà, Gargallo, González... El que ha vingut després, el gran Cirici Pellicer –crític de referència, factòtum de l'antifranquisme i senador amb Paco Candel i Josep Benet–, mort el 1983, ja no ho va poder escriure. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Sota l'aigua

PAULA HAWKINS
La Campana
446 pàgines i 19,90 €

NO-FICCIÓ

[1] La vida que aprenc

CARLES CAPDEVILA
Arcàdia
224 pàgines i 16 €

[2] Nosaltres dos

XAVIER BOSCH
Columna
560 pàgines i 21 €

[2] La gran teranyina

ROGER VINTON
Periscopi
400 pàgines i 19 €

[3] La senyora Stendhal

RAFEL NADAL
Columna
304 pàgines i 18,50 €

[3] Ortografia catalana

DIVERSOS AUTORS
Institut d'Estudis Catalans
228 pàgines i 18 €

[4] Individus com nosaltres

FERRAN TORRENT
Columna
432 pàgines i 20,50 €

[4] Educar millor

CARLES CAPDEVILA
Arcàdia
192 pàgines i 12 €

[5] Rosa de cendra

PILAR RAHOLA
Columna
400 pàgines i 21,50 €

[5] Cabòries des d'una...

GERMÀ BEL
Pòrtic
224 pàgines i 17,90 €

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] Patria

FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
648 pàgines i 22,90 €

NO-FICCIÓ

[1] En la oscuridad

ANTONIO PAMPLIEGA
Península
240 pàgines i 18,90 €

[2] Más allá del invierno

ISABEL ALLENDE
Plaza & Janés
352 pàgines i 22,90 €

[2] Tú también puedes

CARLOTA CORREDERA
Grijalbo
224 pàgines i 18,90 €

[3] Escrito en el agua

PAULA HAWKINS
Planeta
512 pàgines i 19,90 €

[3] Instrumental

JAMES RHODES
Blackie Books
288 pàgines i 19,90 €

[4] La chica del tren

PAULA HAWKINS
Planeta
400 pàgines i 19,50 €

[4] La magia del orden

MARIE KONDO
Aguilar
304 pàgines i 14,90 €

[5] Hasta que salga el sol

MEGAN MAXWELL
Planeta
480 pàgines i 18,90 €

[5] Manual del aprendiz de cocinero

Espasa
192 pàgines i 19,90 €

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

Com la norma adequada l'ortografia a la prosòdia

Si llegiu en veu alta el títol d'aquest *tast* és probable que accentueu la *u* d'*adequa*, tal com accentueu la *d'* *insinua*, *atenua*, *evacua*, etc. Hem interioritzat que les persones del singular del present d'indicatiu de la primera conjugació són planes i, també, que *ua* darrere consonant forma un iat (és bisil·làbic). Per tant, creiem que és la *u* la que du sempre l'accent prosòdic.

Però això no és exacte. Encara que les quatre últimes lletres de *liquar* i *adequar* ens puguin sonar igual que les d'*escuar* o *evacuar*, en una pronúncia acurada –i a efectes ortogràfics– a *quar* hi ha un diftong i a *cuar* hi ha un iat. Per tant, no tots els *ua* postconsonàntics són bisil·làbics: darrere *q* i *g* són diftongs creixents. I això té importants conseqüències quan la *u* porta (o sembla que pugui

portar) l'accent, perquè només les vocals poden portar accent, i la *u* de *qua* o *gua* és una semiconsonant.

Per això accentuem la *u* d'*evacua* i no podem accentuar la *d'* *adequa*. Accentuant-la trencaríem el diftong, i la norma prefereix –contradient la intuïció de molts parlants– mantenir-lo i establir que cal dir *a.d[è].qua*. La nova gramàtica de l'IEC admet (p. 32) que, per analogia, de vegades pronunciem *a.de.q[ú].a*, però ho veu inadequat i afirma que cal evitar-ho en els registres formals.

L'ENTRADA 'AGÜAR' DE L'ALCOVER-MOLL (DCVB) SEMBLA UN ERROR ORTOGRÀFIC. NO ÉS CAP ERROR

Però no tots els *ua* darrere *q* i *g* són diftongs. Hi ha una excepció: *aguar*. És una variant antiga i dialectal del verb *agusar* i vol dir fer més agut o subtil i, també, esmenar. Diem que un riu *de.s[à].i.gua* en un altre i no pas que hi *de.sai.g[ú].a*. Però hauríem de dir que algú *a.g[ú].a* (esmola) un ganivet i no pas que l'*[à].gua*, perquè en aquest verb –excepcionalment– *ua* és un hiat tot i anar darrere de *g*. Com ho indica l'ortografia?

El DIEC2 (des de l'abril) ens ho indica prescrivint que escriguem *agúa*, però el DCVB va més enllà i –en el que pot semblar un error– entra com a *agüar*. No és cap error. Ho seria si *agüar* fos bisil·làbic com *aiguar*, però és trisil·làbic, i és aquesta excepcional dièresi la que ens ho indica. En aquest cas, l'ortografia del DCVB afina més. ♦♦